

El ball de l'efímera

Les efímeres volen sobre la bassa. Amunt i avall, un vol elèctric, de pujada i baixada, en ziga-zaga, un vol fràgil i alhora perseverant. En l'hora baixa, amb el sol roent, tenen alguna cosa de filigrana daurada. Una cuereta hi ha arribat, i de tard en tard fa una revolada, i s'empassa algunes d'elles. Imagine que aquell vol vacil·lant de l'efímera té per objecte dificultar l'atac dels depredadors. La vida de l'efímera és ben curta, com el mateix nom ens diu (del grec *ephemeros*, que viu un dia). I, tanmateix, se li fa ben llarga. Durant les hores que viu ha de superar tota mena de perills. De colp i volta, la veig com una velocista: en un dia ha de trobar parella, reproduir-se, i les femelles, a més a més, han de pondre els ous. La vida de l'efímera és de les més intenses, pense mentre mire aquell ball fulgurant sobre l'aigua maragda de la bassa. La cuereta camina nerviosa, amb un gest baliga-balaga ("camina com una cuereta", va escriure Sagarra d'una dona coqueta). Aquella cua tan llarga li serveix de contrapès, per tal de fer revolades acrobàtiques per sobre de l'aigua. Com també s'esdevé amb les senyoretetes, uns ocellets que volen dins del bosc, de branca en branca, com veritaders equilibristes, amb un vol ràpid i precís. I com també ho fa el caragolet, com una centella ataronjada entre les bardisses. Al capdavant, qualsevol imprecisió pot costar cara en aquell ball que és la lluita per l'existència.

La cuereta vora la bassa fa una passada i amb la seua cua rectifica la trajectòria, per tal d'encalçar en l'aire aquella efímera que quasi s'escapa. Encalçar-la o no pot significar viure o no, reproduir-se o no. Tot penja

MARTÍ
DOMÍNGUEZ
@MartíDominguezR

IL·LUSTRACIÓ DE DIEGO MIR

d'imponderables finíssims. Una merla s'ha aturat al capdamunt d'una araucària, i des d'allí proclama la seua presència de milhòmens. El rossinyol refila al canyar, amagat entre el fullam espès, tímid com un Cyrano. "Refilen les merles, excitades pel crepuscle, alienes a la resignació de les muntanyes i al dolor de les pedres", escriu Maria Josep Escrivà, al seu bell poemari *Sempre és tard*. La vida corre aliena a tot, és un doll de llum i de foscor. Recorde un altre poema d'Escrivà, potser el més emocionant del seu poemari, titulat "Arbre genealògic", i dedicat als seus pares: "D'olor de molla de caragol, els cossos de criatura: tot l'estiu, de les basses a les séquies. De les sangoneres enganxades a les cames. De les sangoneres i els blauets fosforescents (...) Soc de tot això que foren ells. I de la terra negra on demà m'endinsaré cercant la veritat".

El to elegíac d'Escrivà m'acompanya una estona, amb la seua mirada serena i alhora corpesa pel pas de la vida. "Arran de cada somni, el pètal esmolat de la navalla", escriu en un altre vers. La cuereta emet un cant gutural, més aviat lleig, com un renec. Les efímeres tenen uns apèndixs a la punta de l'abdomen, que s'anomenen cercs. Els mascles hi tenen un parell de penis, i la femella volarà cap a ells, triant-ne un. Perquè al darrere d'aquella coreografia de les efímeres sobre les aigües fosques de la bassa també hi ha un clam existencial, com el de la merla al capciró de l'arbre. La femella triarà el millor ballador i un colp inseminada regressarà a la bassa, per tal de pondre-hi els ous.

Aleshores, peixos, grànates, ocells i rates penades estaran a l'aguait, en aquell moment transcendental, quan l'efímera està més desprotegida i inermes que mai. Quan el vol és més lent i tranquil. Quan deixa caure els ous, blancs com la llet. El mascle que l'ha inseminat ja haurà mort, ja haurà regressat a la terra negra, "cercant la veritat", que diu la poeta. Una veritat amarga i alhora apassionant. Al capdavant, el ball de l'efímera també és el ball de tots nosaltres.